տանի սովատանջների չետևեալ անձինքներից: Ալէքսանդրապօլցի Սօլոմօն Ղասաբեանցից 50 րուբլ, ախալքալաքեցի Ստեփան Վարդանեանից 50 րուբլ, ջալալօղլեցի Սարգիս Տէր-Գրիգորեանից 25 րուբլ, և ախալքալաքեցի Յարութիւն Յարութիւնեանցից 25 րուբլ:

—

Քանի մի տիրացուներ քահանայ ձեռնադրվելու համար երկար ժամանակ աղաչելուց յետոյ հոգևոր կառավարութեանը, տեսնում են, որ առանց յայտնի «գանձանակը» տալու երբէք իրենց նպատակին չը պիտի հասնեն, ուստի պարտք են վերառնում տոկոսով փողեր և տանում են մի եպիսկոպոսին: Ի հարկէ սրբազանը իսկոյն ձեռնադրում է ամենին, բայց դեռ ժողովուրդ չէ տալիս այդ նորընծաներին հովւելու համար: Նորընծայ քահանաները տարիներով սպասում են ժողովուրդ հովւելու նշանակած տեղը ուղարկվելու համար, բայց այդ խնդիրքը դեռ մնում է անկատար, իսկ պարտատէրերը նորընծաներից պահանջում են փողերը: Շատ սպասելուց յետոյ յուսահատ դրութեան մէջ դիմում են նորից սրբազանին խնդրելով, որ յետ տայ իրանց փողերը, որովհետև պարտատէրերը նեղում են, իսկ իրանք, եթէ կարելի է յետ կը տան սրբազանից ստացած քահանայութիւնը, ու կերթան երկրագործութիւն կանեն, որով կարող են պարտքից ազատվել: Բայց սրբազանը յետ տալ չէ ուզում և այսպէս նորընծայ քահանաները մնացել են շուարած:

—

Երկուշաբթի, հոկտեմբերի 13-ին լինելու է Արծրունու թատրոնում մեր հայ երաժիշտ-հեղինակի, պ. Կորգանօվի կօնցէրտը: Երիտասարդ երաժիշտը ուսում է առել Ս. Պետերբուրգի և Լայպցիգի կօնսերվատօրիաների մէջ. նա յայտնի ռուս երաժիշտ Ռուբինշտայնի աշակերտ է և ունի արդէն մի քանի գեղեցիկ հեղինակութիւններ, որոնցից «Տարանտէլլա» և «Նօկտիւրն» յայտնի են թիֆլիսեցիներին: Կարելի է հաստատ կարծել որ թատրոնը լի կը լինի և մեր թէ հայ և թէ վրացի հասարակութիւնը կը շտապի գալ թատրօն, իր հայրենակցին, կովկասցուն, հային լսելու համար: Ինչ տեսակ համակրութեամբ մեր հասարակութիւնը վերաբերվեց մի քանի ամիս սրանից առաջ դէպի իր հայրենակից պ. Կորիձէ, յոյս ունենք որ նոյն համակրութեամբ կը վերաբերվի նա և դէպի պ. Կորգանօվ:

—

Տեղական «Կովկաս» ռուս լրագիրը նոր ձև է ընդունել, հետևելով մի այլ լրագրի օրինակին, որ «Մշակի» երդուեալ թշնամի է: Նա սկսել է արտատպել «Մշակից» լուրեր, քաղուածներ, առանց «Մշակի» անունը յիշելու: Ինչ կասէր «Կովկաս» եթէ մենք էլ նրանից լուրեր արտատպելով ասէինք. «ռուս լրագիրներից մինի մէջ կարդում ենք հետևեալը:»

—

«Փօրձ» լրագիրը նորերումս նուիրել է գրեթէ մի ամբողջ սիւն Գրիգոր Արծրունու «Սովը Թիւրքաց Հայաստանի մէջ» գերմանական բրօշիւրի քննութեանը:

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք ՄՕՍԿՎԱՑՈՒՄ, Սուրենեանց քահանայից հրատարակած գրքոյկը «Ալէքսանդր Բ. Կայսր Ռուսիոյ, 1855-1880.»

—

«Փօրձ» լրագրում կարդում ենք հետևեալ հետաքրքիր տեղեկութիւնները Ռուսաստանում հրատարակվող լրագրների թւի վրա: Ռուսաստանում հրատարակվում են 608 հատ լրագիրներ, որոնցից 417 ռուսերէն լեզուով, 54 լեհական լեզուով, 40 գերմաներէն, 10 ֆրանսերէն, 11 լատիշերէն, 7 էստօնեան լեզուով, 7 հայերէն լեզուով, 3 վրացերէն, 4 թուրքերէն. 3 լատիներէն, 2 ֆիններէն, 1 հրէարէն:

—

Գանձակեցի պ. Մկրտիչ Ղլէչեանցից ստացանք 3 րուբլ յօգուտ Վանի սովեալների:

—

Ստացանք ՓՕԹԻՑ, այնտեղի վաճառական և կօմիսիօնէր պ. Պօպօվից մի հեռագիր և մի նամակ, որով նա նուիրում է 2000 րուբլ, որ մեզ պէտք է հասցնէ: Այդ գումարից 1000 րուբլ յօգուտ «Միացեալ ընկերութեան» է, իսկ 1000 յօգուտ Վանի սովեալների:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՒԼՂԱՐԻԱ

—

Սօֆիայից «Polit. Corresp.» լրագրին գրում են հետևեալը սեպտեմբերի 19-ից: Թէպէտ բօլգարական զինուորական մինիստր, գեներալ Էրնրօտ, բոլոր միջոցները գործ է դրել հասարակական ապահովութիւնը պաշտպանելու համար, բայց այդ ապահովութեան համար դեռ ևս շատ բան պէտք է անել: Թէպէտ թիւրքաց խումբերի թիւը հետզհետէ փոքրանում է, բայց աւազակները առաջվայ պէս յանդգնութեամբ անկարգութիւններ են անում և շատ անգամ անպատիժ են մնում: Տրնօվի նահանգի մէջ ոչինչ ապահովութիւն չը կայ: Իստամբօլ գիւղի մօտ 120 թիւրքերից բաղկացած մի խումբ երևեցաւ, որ համարձակվեցաւ գիշերով յարձակվել նահանգի գլխաւոր քաղաքի վրա: Ժանդարմների գլխաւորի արագ գործողութիւնների շնորհիւ աւազակների այդ խումբը վռնդվեցաւ քաղաքից և չը կարողացաւ նրան մեծ վնաս հասցնել: Ոչ ոք չէ կարող երաշխաւորել, որ խումբը նորից չի փորձի յարձակվել քաղաքի վրա և կողոպտել բնակիչներին: 1878 թւին, Ղրիմի պատերազմի ժամանակ Ռուսաստան գաղթող բօլգարացիները այժմ վերադառնում են իրանց ազատված հայրենիքը: Նորերումս Ռուսաստանից վերադարձան Բօլգարիա 1200 ընտանիքներ, որոնց այնպիսի տեղեր բնակեցրին, որտեղ բօլգարական տարրը պակաս է: Այդ հանգամանքին մեծ նշանակութիւն են տալիս:

ՍՊԱՆԻԱ

—

Սպանիական լրագիրները հաղորդում են, որ Կօրտեսների (սպանիական պարլամէնտի) համար լինելու ընտրութիւնները աչքի առջև ունենալով, Կաստելար դիտաւորութիւն ունի մի ճառ ասել Ալսիրայի ճաշկերութեան ժամանակ, որի նպատակը կը լինի միութիւն հաստատել Սպանիայի բոլոր ռամկապետական կուսակցութիւնների մէջ:

Սպանիական Իզաբէլլա նախկին թագուհին, ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, պաշտօնապէս յայտնել է որ հրաժարվում է իր բոլոր անշարժ կալուածների իրաւունքից յօգուտ իր որդիների, պահելով իր համար միմիայն այդ կալուածների արդիւնքի վայելելը քանի որ ինքը կենդանի է:

Լուր կայ, որ սպանիական կառավարութիւնը արգելել է Բասկեան նահանգում երգում տալ բասկեան բարբառով: Այսուհետև այդ նահանգումն էլ երգումը պիտի տրվի սպանիական լեզուով:

Մադրիդից գրում են լրագիրներին, որ Սպանիան դիտաւորութիւն ունի ընդարձակել իր առևտրական յարաբերութիւնները Ասիայի հետ և այս նպատակով հետևելով եւրոպական այլ պետութիւնների օրինակին, պիտի նշանակէ Ասիայի մի քանի նշանաւոր կէնտրոնում առևտրական հիւպատոսներին:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ՌԱԳՈՒԶԱ, 3 հոկտեմբերի: Ալբանական միութիւնը մերժեց Ռիզա-փաշայի պահանջը Դուլցինիօն խաղաղութեամբ չերնօգօրցիներին յանձնելու մասին և վճռեց պաշտպանել Դուլցինիօ: Ռիզա-փաշա յետ է քաշում իր զօրքերը ալբանցիների ընդդիմադրութիւնը խանգարելու նպատակով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 հոկտեմբերի: Էգուց կոմս Լօրիս-Մէլիքօվ ուղևորվում է Լիվադիա: «Прав. Вѣстн.» լրագիրը հաղորդում է. «Новое Время» լրագրին տուած է երկրորդ նախազգուշութիւն Մ ի ճ ա շ ի ա ո ւ թ ո վ յօդուածի պատճառով, որ տըպվեցաւ լրագրի № 1649 մէջ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 հոկտեմբերի: «Берегъ» լրագրին Հռօմից հեռագրում են հոկտեմբերի 2-ից. Յունական թագուհին անձամբ յանձնեց պապին Թագաւոր Կայսրի սեփական ձեռքով գրված մի նամակ:

ՏՈՒՆԻՍ, 2 հոկտեմբերի: Լեվանտեայի նաւատորմի մի բաժինը Վագուլետից ուղևորվեցաւ Պիրէյ:

ԼՕՆԴՕՆ, 3 հոկտեմբերի: Ասում են, որ կառավարութիւնը մտադիր է դատաստանի ենթարկել Իրլանդիայի հողային ագիտացիայի առաջնորդներին, որոնք մեղադրվում են դաւադրութիւն կազմելու մէջ:

ԲԵՐԼԻՆ, 4 հոկտեմբերի: Պրուսական Սէյմը հրաւիրված է հոկտեմբերի 6-ին:

ԲԻՒՋԻՇ, 4 հոկտեմբերի: Չերնօգօրիական զօրքերի գլխաւոր հրամանատար Բօժօ-Պետրօվիչ բանակ կազմեց Սուտօրինի մօտ: Բօժօ Պետրօվիչը իր հետ ունի իշխանի գվարդիան և բազմաթիւ կանոնաւոր զօրքեր:

ՊՐԻԶՐԵՆԴ, 4 հոկտեմբերի: Աւստրիական պատուաւոր թարգմանիչը և նրա ամուսինը սեպտեմբերի 30-ին սպանվեցան տեղացիների ձեռքով: Աւստրիական հիւպատոսը Պրիզրենդի մէջ Վալդգարդ յետ է կանչված իր կառավարութենից: Քննութիւն է նշանակված:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 հոկտեմբերի: «Прав. Вѣстн.» լրագիրը հաղորդում է. երէկ, հոկտեմբերի 4-ին Նորին Բարձրութիւն Թագաժառանգը, Թագաժառանգուհին իրանց երեխաներով Միխայիլ և Կսենիա Ալէքսանդրօվիչներ, և կոմս Լօրիս-Մելիքօվ ուղևորվեցան Լիվադիա: Կոմս Լօրիս-Մելիքօվի բացակայութեան ժամանակ մինիստրութեան գործերը կը կառավարէ ներքին գործերի մինիստրի օգնական Կոխանօվ:

ԽԱՐԿՕՎ, 4 հոկտեմբերի: Այսօր բացվեցաւ Ռուսաստանի հարաւային մասի լեռնային արդիւնաբերողների հինգերորդ ժողովը:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

չը գիտեմ ուստի, թէ կարող է և ամուլ կանանց արգանդը բացուիլ. գուցէ նոյն կանայք են առել. հաստատել չեմ համարձակւում: Կախարդական ազդեցութեամբ մի և նոյն ժամանակ մի ուրիշ առասպել է վեր վազում մտքիս մէջ. յիշում եմ յունական Աստուածը, որ այլ և այլ կերպարանք էր մտնում գեղեցիկ կանանց կամ դիցուհիներու հետ խառնուելու, թէ ինչպէս մի օր վերը յիշուած շահապետի կերպարանքով գրկեց իւր տարփածուն և նոր մէկով ճոխացուց իւր Ոլիմպոսը:

«Մեր իմաստուն օձը կարող է այդ շնորհքն ունենալ երևակայողի համար: Երբ սիրատարփ պատանուհին քանի մի տարի բաղձանքով մաշուելով դեռ չունի իւր սիրոյ պտուղը, և այց է ելնում այն տեղերուն, երբ ճակատն ու վարդ այտերը մարգարիտ քըրտնած և կուրծքն ելևէջ փափկիկ ոտով ելնում է սարն ի վեր, սուրբ մատուռի մէջ երկրպագութիւն անելու, երբ ականակիտ առուակի ափին դալարազարդ գետնի վրա նստած իւր սիրելիներու հետ իւր համեստ և ախորժահամ ճաշիկն է անում և անմահական ջրով իւր տապը բարեխառնում, երբ մեղմիկ զեփիւռի շնչով որ կանանցներու վրայէն անուշիկ թրթռմամբ գալիս է իւր գողտրիկ կուրծքը կաղդուրում, երբ անապակ օդի գեղատեսիլ բնութեան և ընդարձակ լուսամաքուր երկնածրի շնորհքով իւր աչքերը ստացել են երկնային պայծառութիւն և հեշտ զգացմունքներու հուրը փայլփլում է այնտեղ, երբ երեկոյին ջերմիկ ջրի մէջ իւր գեղաշէն անդամները փափկացնում և ապա զով գիշերի լուսավառ աստղերու տակ անուշաբեր անկողնի քունը քաշում մի մոգական գրկախառնութեան մէջ, կարծեմ այդ ժամանակ կարող է մի հրաշք գործուիլ, որի հեղինակն էլ իմաստուն օձը կարող է համարուիլ:

«Քանի մի օր վերջը մեր սայլը դարձեալ ճռընչում ու գլվում էր, այնտեղէն դէպ արևմուտք գնում էինք այն ջերմուկները, *) որ կայսերական ճանապարհի վրա են. այստեղ աղաներու, բէգերու և էֆէնդիներու վրանները ձգուած են մի թեթև ռառուցիկութիւն ունեցող դաշտի վրա. փողն ու թմրուկ և այլ գործիներն անդադար են. միւսին պէս խորհրդաւոր մեհյան չէ սա. իւր ջրերն, որ աւելի խոր անդունդէն են վեր վազում, շատ տաք են, մէկը մանաւանդ՝ որի կրակը մեղմացնելու համար իւր կողքին հեզիկ բղխող սառնական ջուրը մէջն է վազում: Ջերմուկները շինուած՝ երկուս էին, մէկը մեծ և խոր, և շրջբոլոր աստիճանաւոր, և աստիճանները բոլոր ջրի մէջ՝ քարաշէն. գոգաւոր չը գիտցողներու կամ նստիլ ուզողներու համար են, որոնք իրենց ուզած խորութեան մէջ նստիլ կարող են. կենդրոնը՝ ուր բղխում են ակունքը՝ մարդաչափէն վեր է:

«Միւսը առաջինէն փոքր էր, պարզ և ցածուն, և աւելի կանանց սեփական: Այնտեղ, դեռ մութը լուսէն չը բաժնուած՝ գիշերահայ, գալիս էինք. բարձր փրփուրը ջրի երեսը բռնած էր լինում, դեռ մարդ չը կար, հանում էինք և յուշիկ ջերմ ալիքներու ծոցը մտնում. հարցնում էի ինչէն է փրփուրը. մայրս ու միւսներն ինձ ասում էին.— Ջերմուկի Պառաւը գիշերով վեր է ելնում իւր խորերէն, մազերը սապնով լուանում է, փրփուրը ջրի երեսը բռնում—: Սըկումէի ջրի տակը, Պառաւ չէի գըտնում, այլ կանանց փափկիկ սրունքները որ բռնում էի երեխայական աշխուժութեամբ:

«Սոցա առընթեր բղխում են և այլ ջերմուկներ, որոնք իրենց վրա շէնք չունին և անպատրաստ են. փոքր հեռուն՝ կայ նաև հանքային ջրի սառն բղխմունք, այնտեղ էլ լողանում են: Գիւղի, թէ չէ մոլորվում յիշողութիւնս, արևելեան կողմէն՝ հիւսիսէնհարաւ հոսում է մի վճիտ գետակ, որի ջրերը կռնկի * աչք են. իրենց աչքերում երևում են դիտողին այնտեղի բնակները՝ մանր ու խոշոր ձըկները: Բարձր կամրջի վրայէն որսորդի մէկը նոր օրինակ զուարճութիւն էր անում. անխոչեմութեամբ իրենց թիկունքը արևին ցոյց տուող անձայն լուղակներու գլխուն հրացանով նշան էր առնում, և որոտէն վերջը երբեմն տեսնում էի որ խեղճն այս անգամ սպիտակ փորն արևին արած՝ անդարձ անցնում էր կամուրջէն 'ի վայր...»

—Թող երթայ ուխտին իւր դատը Ստեղծողի առջև վարելու. մենք առ այժմ տեսնում ենք որ մի Հզօրի Օրէնք կայ, որ իշխում է: Գիտեմ որ այդ օրէնքի դէմ Հայեցողութեան Վարդապետները միշտ բողոքում են. բայց, ի դէպ, միտս է գալիս Մեծ Վարդապետի առակը, որ Աւետարանի կողքումն է գրուած. հարուստ պարտատէրը թողեց իւր աղքատ պարտապանի պարտքը՝ վասն զի աղաչում ու պաղատում էր. պարտապանը գնաց իւր պարտապանին ու պահանջում էր որ պարտքն հատուցանէ. խղճալին աղաչեց ու պաղատեց որ ժամանակ տայ, բայց նա չը լսեց՝ խեղդում ու ստիպում էր: Իրենից աւելի տկարի մօտ հզօրի օրէնքն էր գործ դնում: Հաւատում եմ որ մի օր իրաց կարգը փոխուի, որ Առիւծն ու Եզը մէկ մարգի վրա յարդ ուտեն. բայց այսօր հարկաւոր է Հզօր լինել անվտանգ ապրելու համար: Արդարն ևս այդ զէնքով պիտի իւր յաղթանակը կանգնէ, կարծեմ այդպէս էլ անում է: Արդար է ցանկալը որ այդ օրէնքը բարւոյ համար գործ դրուի. բայց ո՞վ կը համոզէ որ ինքը չարն է գործում. ամեն մարդ իւր այսպէս կամ այնպէս գործելու արդարացուցիչ փաստերը ծոցումն ունի. այն էլ մեծ բան է որ սխալուած լինել երբեմն խոստովանի: Մեր կարծիքները տարբեր են. գործելու օրէնք չենք կարող տալ իրար, բայց եթէ սիրոյ կամ համոզման շահի շնորհիւ, և կամ վերջապէս բռնութեամբ հպատակեցնելով. բայց որովհետև Սէրը, Շահը, Բռնութիւնը՝ մեր բնութեան յեղյեղուկ պայմանով Փոփոխական, Անկայուն, Անցողական են, դոյն բաղդին է ենթարկուած նաև մեր Համաձայնութիւնը: Այս Թռչունէն *) ելնելու համար հաւատով և յուսով, այո և գործելով, պիտի սպասենք մի Սրանիկ ժամանակի, որի Շրջանը ո՞ գիտէ քանի դարեր վերջըն է երևնալու:

—Մինչև այդ, —ես պատասխանեցի, համբերութիւնս հատած, — վա՜յ գայ քարակ մանողին: Ոչ, ոչ. Ես կը սիրեմ Սուրս, Ձիս, Անձս, Բարեկամս: Մնացածը թող Ստեղծողը իւր նախախնամութեամբը կառավարէ՝ ինչպէս կուզէ, ինձ էլ նոցա հետ:

(Կը շարունակվի)

* Իլիճա:

*) Կարդա, կռնկի. կռունկ:

*) Քաոս: